

vindinger. Det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 5te Valgkreds (Holtstein-Ledreborg) henviiste til det berøgtede Bismarckske Udtryk, idet denne engang skal have sagt, at det var de preussiske Skolelærere, der fejrede ved Sadowa (Stemmer: Ikke Sadowa). Jo, ved Sadowa, det er allerede saa gammelt. Dette Udtryk vilde det ærede Medlem ikke anerkende, men jeg tror, det bør anerkendes, at det virkelig har været Tilfældet; jeg ser ganske vist i de preussiske Seirvindinger en Frugt af Skoletvungen, men Spørgsmaalet er, om vi deri skulle se noget Gavnligt, Noget, som vi skulde gjøre os til Mønster, om det skulde være vor Folkeundervisnings Opgave at skabe vel dresserede og vel disciplinerede Soldater. Jeg tror, Skoletvungen er i Stand dertil, at den er et virksomt Middel dertil, men er det Opgaven? Har Folkeundervisningen ikke en større Opgave end at gjøre Folk til en Flok af velviede Soldater? Det, vi beklage, at der ikke findes i Tydssland, er netop, kan jeg sige, hvad vi have set komme frem her i Danmark; der mangler i Tydssland et egentlig opløst Demokrati, og er der Noget, der vil gjøre Forsoningen i Tydssland vanskelig, er det netop det, at der kun findes saa uendelig smaa Anvendninger af et sandt opløst Demokrati. I denne Henseende er Danmark langt videre. Medens Demokratiet i mange andre Lande falder hen til de vildeste Udfeielser, har virkelig hos os et sandt opløst dansk Folkeparti banet sig Vej. Jeg tror, at dette har den allerførste Betydning, og jeg ser deri en Frugt af den Frihedsfands i Undervisningsverdenen, som er trængt igennem, ganske vist ogsaa som en Frugt af Skoleloven af 1814, men vel at mærke under dens Udvikling og under den Udvikling, der er gaaet Side om Side med den. Den høitærede Minister har gjentagne Gange hentydet til, at et Land saa frit som det frie Schweiz har adopteret Skoletvang og det, som han sagde, i meget høi Grad. Jeg tror, man skal være forsigtig med at hente Eksempler fra Schweiz; thi Forholdene der ere saa forskellige, at, medens man kan søge Eksempler i een Retning i den ene Ende af Landet, findes det Modsatte i den anden Ende. Der er som bekendt i Schweiz nogle og tyve forskellige Kantoner, hvert med sin forskellige Forsatning. Naar der tales om Skolevesenet i Schweiz, menes dermed Zürich, men det er saa langt fra, at Zürichs Skoleordning er gennemført i de øvrige Kantoner, at f. Ex. de fleste franske Kantoner ikke have antaget Skoletvang. I Hovedkantonen Bern staar den ganske vist paa Papiret, men den er saa lidt gennemført der i Pragis, at den endog er mere gennemført hos os, thi de Oplysninger, som derom findes, udvise, at Kommunen har maattet lade sig nøie med een Dags Skolegang ugentlig. Ganske vist er dette i Strid med Loven; det staar anderledes paa Papiret, men der er saa mangfoldige Forhold i Verden, som se ander-

ledes ud i Virkeligheden end paa Papiret. Ved Siden deraf findes jo det Land, som er Skolepladsen for saa mange Omvæltninger, og hvor nyelig Raadet om Gennemførelsen af Skoletvang har lydt saa stærkt til Borgerne fra de preussiske Pladse, at de have troet at maatte bøie sig derfor. Jeg kan sige, at jeg har høit Anledning til at tale med franske Demokrater om denne Sag, og de have med Forbauselse hørt, at man i et Land som Danmark, hvor man har to Mennefsaalderes Erfaring for Skoletvangs Indflydelse, ingenlunde er saa enig om at have den til Skyerne, som de preussiske Argumenter have søgt at vise, at man burde. Dette Spørgsmaal vil jeg imidlertid lade staa ved sit Værd, men naar jeg siger, at den Afstemning, som i Dag formodentlig vil finde Sted her, vil faae en europæisk Betydning med Hensyn til de store Spørgsmaal, som i mange Lande staa paa Dagsordenen, har jeg ikke derved for Die, at vi nu skulde være villige til at opgive al Skoletvang, men derimod mener jeg, at vi i et Dieblis, da det foreslaas os at gaa til en ubrødet Skoletvang, maa svare med to Mennefsaalderes Erfaring, at derpaa vil det danske Folkething ikke indlade sig, eller hvis jeg ikke tør sige det danske Folkething, haaber jeg i det Mindste, at det danske Folkparti vil svare paa den nævnte Maade.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvesenet:

Jeg kan ikke fritage mig selv for den Forpligtelse at tage Ordet, idet Muligheden af, at hele denne Sags Forhandling kunde ende med denne første Behandling, stadig holdes os for Die, og ihvorvel jeg selvfølgelig ikke vil gaa ind paa Sagens Enkeltheder, som saa ofte ere bragte frem, har jeg dog en særlig Opfordring til at udtale mig, naar det gjælder Spørgsmaalet om at klare den virkelige Situation imellem Ministeriet og Thinget. I den Henseende har jeg tidligere erklæret, at jeg virkelig med megen Interesse og Opmærksomhed har hørt, hvad der kom frem; fordi det laa mig paa Hjerte at faae Situationen klar, men at jeg hidtil er bleven stuppet i den Retning, og jeg tilstaaar, at jeg er det fremdeles efter at have hørt den ærede Taler, der nu havde Ordet. Han begyndte, som om han vilde forsøge paa at give Klarhed i den Henseende, idet han fremhævede, hvad der stete i Slutningen af Mødet igaar, hvilket af ham, hvis jeg ikke tager feil, blev betragtet som en Samtale, der havde fundet Sted imellem det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgkreds (S. N. Hansen) og mig. Han slap imidlertid temmelig hurtigt dette Punkt efter at have givet en Erklæring, der for Dvigt, som det forekom mig, var lidet behagelig at modtage saavel for det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgkreds som for mig, men dog især for den Første, hvis den virkelig skulde være begrundet. Han gik videre nemlig, at det næsten vilde være en Fornærmelse imod Ministeren, at antage, at han skulde